به نام خدا

برنامه پیشنهادی دکتر محمد رضا روزبهانی برای عضویت در هیئت‌مدیره انجمن ایرانی تاریخ

رویکردی به توسعه پژوهش تاریخی، روش‌شناسی و گسترش جایگاه اجتماعی تاریخ

مقدمه

تاریخ، دانشی مبتنی بر نقد منابع، ارزیابی شواهد، تحلیل تحولات و تبیین فرایندهای تاریخی است. توسعه این دانش مستلزم توجه هم‌زمان به روش‌شناسی پژوهش، تنوع منابع، تعامل با رشته‌های مرتبط، آموزش تاریخ و گسترش ارتباط میان دانش تاریخی و جامعه است. بر این اساس، برنامه پیشنهادی اینجانب بر محورهای زیر استوار است.

۱. توسعه روش‌شناسی و فنون پژوهش تاریخی

برگزاری کارگاه‌های تخصصی در زمینه پژوهش اسنادی و کتابخانه‌ای، تاریخ شفاهی، سندشناسی، نسخه‌شناسی، نقد و تصحیح متون و ارزیابی اعتبار منابع تاریخی.... برای مثال، بررسی تطبیقی اسناد و روایت‌های متفاوت درباره یک واقعه می‌تواند به شناخت اعتبار منابع و پیچیدگی بازسازی گذشته کمک کند.

۲. گسترش روش‌های تحلیل در پژوهش تاریخی

آشنایی تاریخ‌پژوهان با روش‌های کمی و کیفی، تحلیل محتوا، تحلیل گفتمان، مطالعات تطبیقی و تحلیل شبکه‌های تاریخی، متناسب با پرسش پژوهش و ماهیت منابع. برای نمونه، تحلیل محتوای مطبوعات تاریخی یا بررسی شبکه‌های ارتباطی بر اساس مکاتبات و اسناد می‌تواند افق‌های تازه‌ای در پژوهش بگشاید. همچنین، بهره‌گیری انتقادی از تاریخ دیجیتال و هوش مصنوعی، با تأکید بر اعتبارسنجی داده‌ها، ضروری است.

۳. تقویت مطالعات میان‌رشته‌ای تاریخ

گسترش گفت‌وگو میان تاریخ و رشته‌هایی چون باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، اقتصاد، جغرافیا، زبان‌شناسی ، علوم سیاسی، الهیات، فلسفه و...با حفظ جایگاه روش و پرسش تاریخی. برگزاری نشست‌های مشترک درباره موضوعاتی مانند شهرنشینی، تحولات اجتماعی، مناسبات اقتصادی و تاریخ اندیشه می‌تواند زمینه پژوهش‌های مشترک را فراهم سازد.

۴. ارتقای آموزش تاریخ

تقویت ارتباط میان دانشگاه و مدرسه، برگزاری نشست‌های تخصصی آموزش تاریخ و ترویج روش‌های مبتنی بر تحلیل اسناد، نقشه‌ها، تصاویر و روایت‌های تاریخی؛ با هدف بهبود روش های تدریس، پرورش تفکر انتقادی و توانایی ارزیابی شواهد در دانش‌آموزان و دانشجویان.

۵. پیوند تاریخ با فرهنگ و هنر

گسترش ارتباط تاریخ‌پژوهان با داستان‌نویسان، نمایشنامه‌نویسان و فیلمنامه‌نویسان از طریق نشست‌ها و کارگاه‌های مشترک؛ با هدف بهره‌گیری مستند از پژوهش تاریخی در تولید آثار فرهنگی و حفظ تمایز میان شواهد تاریخی و تخیل هنری.

۶. تقویت تاریخ عمومی و حمایت از پژوهشگران

معرفی منابع و آرشیوهای تاریخی، توجه به تاریخ محلی و منطقه‌ای، حمایت از پژوهشگران جوان و با توجه به گسترش وسایل ارتباطی نوبه نو، انتشار محتوای مستند و قابل فهم برای عموم، از دیگر اولویت‌های این برنامه است.

جمع‌بندی

در صورت انتخاب، تلاش خواهم کرد با همکاری اعضای هیئت‌مدیره و مشارکت اعضای انجمن، این محورها را به فعالیت‌های علمی مشخص، از جمله کارگاه‌های روش تحقیق، نشست‌های تخصصی و برنامه‌های مشترک پژوهشی، تبدیل کنم. هدف، تقویت جایگاه علمی تاریخ، ارتقای کیفیت پژوهش‌ها و گسترش نقش تاریخ در شناخت انتقادی گذشته و فهم بهتر تحولات جامعه است.

البته اجرای تدریجی برنامه‌ها با تشکیل کارگروه‌های داوطلبانه، استفاده از امکانات مشترک و تدوین بودجه مشخص برای هر فعالیت است. هدف آن است که انجمن، بدون اتکا به منابع مالی نامطمئن یا تعهدات پرهزینه، فعالیت علمی مستمر و اثرگذار داشته باشد و به‌تدریج منابع درآمدی متنوع و پایدارتری ایجاد کند.

و در نهایت با توجه به عملکرد مثبت و مؤثر انجمن فعلی، طبیعتا تجربه ارزشمند آیشان چراغ راه آینده خواهد بود.

و توفیق از خداست...

ارادتمند دکتر محمد رضا روزبهانی